

Nr 7

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av propositionen 1973: 1 i vad avser anslag för budgetåret 1973/74 till allmän försäkring m. m. jämte motioner.

Socialdepartementet*Allmän försäkring m. m.*

1. Försäkringsdomstolen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten B 1 (s. 30) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Försäkringsdomstolen* för budgetåret 1973/74 anvisar ett förslagsanslag av 2 795 000 kr.

2. Försäkringsrådet. Riksförsäkringsverket. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkterna B 2 och B 3 (s. 31—35) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1973/74 anvisar

1) till *Försäkringsrådet* ett förslagsanslag av 1 630 000 kr.

2) till *Riksförsäkringsverket* ett förslagsanslag av 56 173 000 kr.

3. Folkpensioner. Kungl. Maj:t har under punkten B 4 (s. 35—38) föreslagit riksdagen att till Folkpensioner för budgetåret 1973/74 anvisa ett förslagsanslag av 10 560 000 000 kr.

Motionerna

I detta sammanhang behandlas

motionen 1973: 76 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen

1) antar följande såsom *motionärernas förslag* betecknade

Förslag till

Lag om ändring i lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott

Härigenom förordnas i fråga om lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott,

dels att 2 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i 3 § ordet "trettio" skall ersättas av ordet "fyrtio".

(Nuvarande lydelse)

(Motionärernas förslag)

2 §

Pensionstillskott utgör *trettio* procent av basbeloppet, om ej annat följer av bestämmelserna nedan i denna paragraf.

Under nedannämnda tider skall pensionstillskottet utgöra

den 1 juli 1969—den 30 juni 1970 tre,

den 1 juli 1970—den 30 juni 1971 sex,

den 1 juli 1971—den 30 juni 1972 nio,

den 1 juli 1972—den 30 juni 1973 tolv,

den 1 juli 1973—den 30 juni 1974 *femton*,

den 1 juli 1974—den 30 juni 1975 *aderton*,

den 1 juli 1975—den 30 juni 1976 *tjugoen*,

den 1 juli 1976—den 30 juni 1977 *tjugofyra*,

den 1 juli 1977—den 30 juni 1978 *tjugosju* procent av basbeloppet.

Pensionstillskott till ålderspension, som börjat utgå tidigare eller senare än från och med den månad varunder den försäkrade fyller sextiosju år, utgör det belopp som framkommer om de i första eller andra stycket angivna procenttalen minskas eller ökas i motsvarande mån, som pensionen skall minskas eller ökas enligt 6 kap. 2 § andra eller tredje stycket lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring.

Pensionstillskott till förtidspension, som enligt 7 kap. 2 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring utgår med två tredjedelar eller hälften av hel förtidspension, utgör motsvarande andel av pensionstillskott som anges i första eller andra stycket. Pensionstillskott till förtidspension, som utgår för tid efter det att ål-

Pensionstillskott utgör *fyrtio* procent av basbeloppet, om ej annat följer av bestämmelserna nedan i denna paragraf.

Under nedannämnda tider skall pensionstillskottet utgöra

den 1 juli 1969—den 30 juni 1970 tre,

den 1 juli 1970—den 30 juni 1971 sex,

den 1 juli 1971—den 30 juni 1972 nio,

den 1 juli 1972—den 30 juni 1973 tolv,

den 1 juli 1973—den 30 juni 1974 *tjugo*,

den 1 juli 1974—den 30 juni 1975 *tjugofyra*,

den 1 juli 1975—den 30 juni 1976 *tjugoåtta*,

den 1 juli 1976—den 30 juni 1977 *trettiotvå*,

den 1 juli 1977—den 30 juni 1978 *trettiosex*,

den 1 juli 1978—den 30 juni 1979 *fyrtio* procent av basbeloppet.

*(Nuvarande lydelse)**(Motionärernas förslag)*

derspension med stöd av 6 kap. 1 § tredje stycket lagen om allmän försäkring upphört att utgå, skall minskas med sex tiondels procent för varje månad under vilken ålderspensionen utgått.

Pensionstillskott till änkepension, som enligt 8 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring utgår med minskat belopp, utgör det belopp som framkommer om de i första eller andra stycket angivna procenttalen minskas i motsvarande mån.

2) uttalar sig för att den merkostnad som en till fyra procent på basbeloppet ändrad beräkning av pensionstillskotten innebär täckes av medel ur AP-fonderna och hos Kungl. Maj:t hemställer om att till höstrikdagen 1973 framläggs de härav erforderliga förslagen rörande ett sådant ianspråktagande av medel ur AP-fonderna;

motionen 1973: 644 (jfr. 1973: 241) av herr Bohman m. fl. (m), vari hemställs bl. a. att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till ett långsiktigt program för förbättring av folkpensionen, innefattande bl. a. snabbare uppbyggnad av pensionstillskott finansierade med ATP-medel.

motionen 1973: 885 (jfr. 1973: 571) av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställs att riksdagen antar följande såsom *motionärernas förslag* betecknade

Förslag till

Lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen

Häriigenom förordnas att 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen skall ha nedan angivna lydelse.

*(Nuvarande lydelse)**(Motionärernas förslag)*

3 §

Folkpensionsavgift skall utgå med fem procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst, dock med högst ettusenfemhundra kronor.

Folkpensionsavgift skall utgå med fem procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1974. Äldre bestämmelser gäller vid 1974 och tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1974 eller tidigare år.

Motionen 1973: 644 innehåller också ett yrkande om lika pensionsförmåner oberoende av civilstånd. Detta yrkande behandlar utskottet i betänkandet SfU 1973: 8.

Utskottet

Enligt lag den 9 maj 1969 (nr 205) utgår pensionstillskott till folkpension i form av ålderspension, förtidspension eller änkepension. Pensionstillskott började utgå den 1 juli 1969 och uppgick den första ettårsperioden till 3 % av basbeloppet. Det höjdes den 1 juli 1971 till 9 % och den 1 juli 1972 till 12 % av basbeloppet. I fortsättningen skall det höjas med 3 % årligen till och med den 1 juli 1978, då det skall uppgå till 30 % av basbeloppet. Därmed kommer det ekonomiska grundskyddet att ha ökat, för ensamstående pensionärer från 90 till 120 % av basbeloppet och för vardera av två makar, som båda är pensionärer, från 70 till 100 % av samma belopp.

Pensionstillskotten är i princip avsedda endast för sådana pensionärer som saknar eller har endast obetydlig ATP. Tillskotten är därför inkomstprövade men uteslutande med hänsyn till inkomster i form av ATP-pension. Detta innebär att summan av utgående ATP-pension och pensionstillskott inte får överstiga 30 % av basbeloppet. I den mån utgående ATP täcker skillnaden mellan — för ensamstående pensionär — 120 % och 90 % av basbeloppet och för — vardera av två pensionerade makar — 100 % och 70 % av samma belopp, skall alltså pensionstillskott inte utgå. Andra inkomster än ATP, hur betydande de än är, påverkar inte rätten till pensionstillskott.

Enligt särskild föreskrift i 2 § lagen om pensionstillskott skall, om grundförmånen utgår med reducerat belopp, pensionstillskottet reduceras i motsvarande mån. Denna bestämmelse får betydelse vid förtida uttag och i de fall då förtidspension utgår med reducerat belopp men också då änkepension reducerats med hänsyn till ankans ålder.

I två av de motioner utskottet behandlar i förevarande sammanhang yrkas höjningar av pensionstillskotten. Motionärerna i motionen 1973: 76 vill sålunda att dessa tillskott fr. o. m. den 1 juli 1973 skall utgå utan inkomstprövning och med 20 % av basbeloppet samt därefter årligen uppräckas med 4 i stället för 3 %. Kostnaderna för förbättringen, dvs. den extra procenten, bör — menar motionärerna — lämpligen bestridas med medel ur AP-fonderna. I motionen 1973: 644 yrkas — med hänvis-

ning till motivering i motionen 1973: 241 — förslag om ett långsiktigt program för förbättring av folkpensionen, innefattande bl. a. snabbare uppbyggnad av pensionstillskotten. Motionärerna i denna motion vill att tillskotten i sin helhet skall finansieras med medel ur AP-fonderna.

Yrkanden av samma eller liknande innebörd har under ett flertal år och senast i fjol avvisats av riksdagen (jfr 2LU 1970: 13, SfU 1971: 8 och SfU 1972: 10). I de förevarande motionerna har inte åberopats skäl som bör föranleda att riksdagen i år gör en annan bedömning än tidigare. Utskottet vill erinra om att antalet pensionärer med pensionstillskott f. n. uppgår till drygt 1 033 000. Även mindre uppräkningskostnader kan alltså beräknas medföra betydande kostnader. Utskottet har nyligen i betänkande 1973: 2 hemställt att riksdagen genom principuttalande markerar det behov av ytterligare reformer som föreligger inom pensionsområdet och därvid bl. a. understrukit angelägenheten av att dagens folkpensionärer så snabbt som möjligt erhåller förbättringar i olika avseenden. Samtidigt har utskottet emellertid betonat att reformerna är av stor ekonomisk räckvidd och att ett ställningstagande till tidpunkten för deras genomförande bör ske med hänsynstagande till de ekonomiska konsekvenserna och möjligheten att lösa finansieringsfrågan.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1973: 76 och motionen 1973: 644, i vad den behandlas i detta betänkande.

Kostnaderna för folkpensioneringen bestrids genom folkpensionsavgifter, statsmedel och — i fråga om kommunala bostadstillägg — kommunala medel. Folkpensionsavgifterna kan sägas vara de försäkrades avgifter men har mera karaktären av specials katt än av försäkringsavgift. Folkpensionsavgiften utgår med 5 % av den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten men är maximerad till 1 500 kr.

I motionen 1973: 885 yrkas att maximiregeln skall slopas och folkpensionsavgiften utgöra 5 % av nämnda inkomst oavsett dess storlek. Även detta yrkande har tidigare avvisats av riksdagen med hänvisning till att folkpensionsavgiftens storlek och konstruktion måste ses i samband med de regler som gäller för inkomstberäkningen och att mot denna bakgrund anledning saknas att avskaffa maximiregeln för avgiftsuttag. Riksdagen har också påpekat att en sådan åtgärd skulle innebära en väsentlig marginalskattesärskärpning också i inkomstlägena 35 000—53 000 kr.

Utskottet anser att riksdagen bör vidhålla sin tidigare intagna ståndpunkt och avstyrker följaktligen bifall till motionen 1973: 885.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

A beträffande ändring av 2 och 3 §§ lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott samt riksdagsuttalande angående pensionstillskottens finansiering

att riksdagen avslår motionen 1973: 76;

B beträffande ett långsiktigt program för förbättring av folkpensionen
att riksdagen avslår motionen 1973: 644 i vad den behandlas i
detta betänkande;

C beträffande anslagets storlek

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts under punkten B 4
framlagda förslag till *Folkpensioner* för budgetåret 1973/74
anvisar ett förslagsanslag av 10 560 000 000 kr.;

*D beträffande ändring av 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om
finansiering av folkpensioneringen*

att riksdagen avslår motionen 1973: 885.

4. Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten B 5 (s. 38—39) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1973/74 anvisar ett förslagsanslag av 20 800 000 kr.

5. Vissa yrkesskadeersättningar m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts under punkten B 7 (s. 40—41) framlagda förslag och hemställer

att riksdagen till *Vissa yrkesskadeersättningar m. m.* för budgetåret 1973/74 anvisar ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

Stockholm den 27 februari 1973

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Lundberg (s), Jonsson i Mora* (fp), fröken Sandell (s), herrar Ringaby (m), Magnusson i Nennesholm (c), Persson i Stockholm (s), fröken Pehrsson* (c), herrar Marcusson (s), Olsson i Stockholm (vpk), Andersson i Nybro (c), Ångström (fp), Signell (s), Lindström (s) och Andersson i Ljung* (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

vid punkten 3 (Folkpensioner)

beträffande ändring av 2 och 3 §§ lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott samt riksdagsuttalande angående pensionstillskottens finansiering

1) av herr Olsson i Stockholm (vpk) som
dels anför följande:

En treprocentig uppräknig av pensionstillskotten innebär med nu gällande basbelopp om 7 600 kr. en höjning med endast 228 kr. för helt år. En sådan höjning måste med nuvarande snabba prisstegringar och mot bakgrund av att grundpensionen är låg anses helt otillräcklig. Även den i motionen 1973: 76 föreslagna höjningen är ganska blygsam men ger likväl en förbättring av grundstandarderna räknat i nuvarande basbelopp med, för nästa budgetår, $(5 \% \times 7\,600 =) 380$ kr. och därefter med årligen $(4 \% \times 7\,600 =) 304$ kr. Den innebär dessutom en standardförbättring för flera pensionstagare, eftersom rätten till pensionstillskott, när dessa är fullt utbyggda, kommer att upphöra först när ATP uppgår till 40 % av basbeloppet. Jag anser alltså — i likhet med motionärerna i motionen 1973: 76 — att 2 § lagen om pensionstillskott bör ändras så, att pensionstillskotten den 1 juli i år räknas upp från 12 till 20 % och därefter med fyra procent årligen t. o. m. den 30 juni 1979.

Enligt särskild bestämmelse i lagen om pensionstillskott skall, om grundförmånen utgår med reducerat belopp, exempelvis vid förtida uttag, pensionstillskottet minskas i motsvarande mån. Denna regel är enligt mitt förmenande oacceptabel. Den medför nämligen att klyftan mellan pensionstagare med och pensionstagare utan full pension kommer att öka ytterligare för varje år. De skäl som riksdagen tidigare åberopat mot att avskaffa reduceringsregeln är såvitt jag kan finna inte bärande och jag yrkar därför att denna utgår ur författningstexten.

Av beräkningar gjorda inom riksförsäkringsverket, vilka fogats som bilaga till motionen 1973: 76, framgår att överskottet i AP-fonderna — vid ett avgiftsuttag under åren 1972 och 1973 på 10,5 % och fr. o. m. 1974 på 11 % — år 2000 kan beräknas till drygt 32,4 miljarder kr. Med hänsyn härtill bör det enligt min mening vara möjligt att, utan att äventyra vare sig tryggheten inom tilläggspensioneringen eller näringspolitiska insatser, i viss utsträckning ta fondmedel i anspråk för pensionsförbättringar. I första hand bör kostnaden för den extra uppräknig av pensionstillskotten om fem procent som yrkats för nästkommande budgetår kunna bestridas med AP-medel. Därutöver bör emellertid även den ytterligare förbättring av tillskotten som yrkats fr. o. m. den 1 juli 1974 kunna bekostas av AP-medel.

dels ansett att utskottet under punkten A bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1973: 76

- a) antar det på s. 1—3 i detta betänkande intagna såsom *motionärernas förslag* betecknade förslaget till lag om ändring i lagen den 9 maj 1969 (nr 205) om pensionstillskott,
- b) uttalar, att den merkostnad, som en för budgetåret 1973/74 till fem procent av basbeloppet och fr. o. m. budgetåret 1974/75 till fyra procent årligen av samma belopp ändrad uppräknings av pensionstillskotten medför, bör täckas av medel ur AP-fonderna och i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till årets höstriksdag om ett sådant ianspråktagande av medel ur dessa fonder.

beträffande ett långsiktigt program för förbättring av folkpensionen

2) av herrar Ringaby (m) och Björck i Nässjö (m) vilka

dels anför följande:

Pensionstillskotten utgår till pensionärer med ingen eller ringa tilläggspension, och de är inkomstprövade uteslutande mot inkomster från ATP. De bör enligt vår mening betraktas som en del av ATP-systemet och därför av principiella och ekonomiska skäl finansieras med ATP-medel. För att täcka kostnaderna för pensionstillskotten skulle endast åtgå ca tio procent av de ATP-avgifter som beräknas inflyta under budgetåret 1973/74 och som annars oavkortade tillförs AP-fonderna. Även med denna belastning kommer AP-fonderna att växa långt snabbare än som ursprungligen beräknats och byggas upp i en takt som mer än väl räcker för att garantera framtida pensionsbetalningar.

En överföring av pensionstillskotten till ATP-systemet minskar utgiftsbehovet på statsbudgeten med ungefär 1 100 milj. kr. under budgetåret 1973/74. Samhällsekonomiskt är åtgärden helt neutral, eftersom statens upplåningsbehov och AP-fondernas utlåningskapacitet minskar med exakt samma belopp. Åtgärden medför inte heller någon ändring såvitt avser det totala konsumtionsutrymmet. För pensionärerna skulle en fast anknytning av pensionstillskotten till ATP-systemet innebära ökad trygghet genom att tillskotten skulle vara skyddade mot konjunkturvariationer föranledda av finanspolitiska åtstramningsåtgärder. I likhet med motionärerna i motionen 1973: 241 anser vi också att folkpensionsförmånerna bör förbättras så långt det är möjligt. Detta bör enligt vår mening lämpligen ske genom tillägg till pensionstillskotten (jfr kungörelsen, 1971: 945, om särskilt pensionstillägg).

Vi delar alltså den uppfattning som kommit till uttryck i motionerna 1973: 644 och 1973: 241 och tillstyrker därför bifall till det i detta betänkande behandlade yrkandet i motionen 1973: 644.

dels ansett att utskottet under punkten B bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1973: 644, i vad den behandlas i detta betänkande, i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag om ett långsiktigt program för förbättring av folkpensionen, innefattande snabbare uppbyggnad av pensionstillskott finansierade med ATP-medel.

beträffande ändring av 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen

3) av herr Olsson i Stockholm (vpk) som

dels anfört följande:

I en särskild motion (1973: 571) till årets riksdag har anvisats olika åtgärder i syfte att möjliggöra ett avskaffande av mervärdeskatten på livsmedel. Bland dessa åtgärder ingår slopande av taket för folkpensionsavgiften. Denna skall enligt nu gällande bestämmelser utgå med fem procent av den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten, dock med högst 1 500 kr., vilket innebär att någon avgift inte utgår på den del av nämnda inkomst som överstiger 30 000 kr. Enligt min mening kan det inte anses tillfredsställande att årsinkomster på hundratusentals kronor inte medför högre folkpensionsavgift än som utgår på inkomster upp till 30 000 kr. Med hänsyn härtill och till att ett avskaffande av denna gräns kan beräknas medföra en inkomstförstärkning för staten för budgetåret 1973/74 om ca 1 200 milj. kr. anser jag att maximiregeln bör avskaffas.

dels ansett att utskottet under punkten D bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1973: 885 antar det på s. 3 och 4 i detta betänkande intagna, såsom *motionärernas förslag* betecknade förslaget till lag om ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen.

